

HE 40/2021 JÄTELAKE

Hallintovaliokunta 4.5.2021

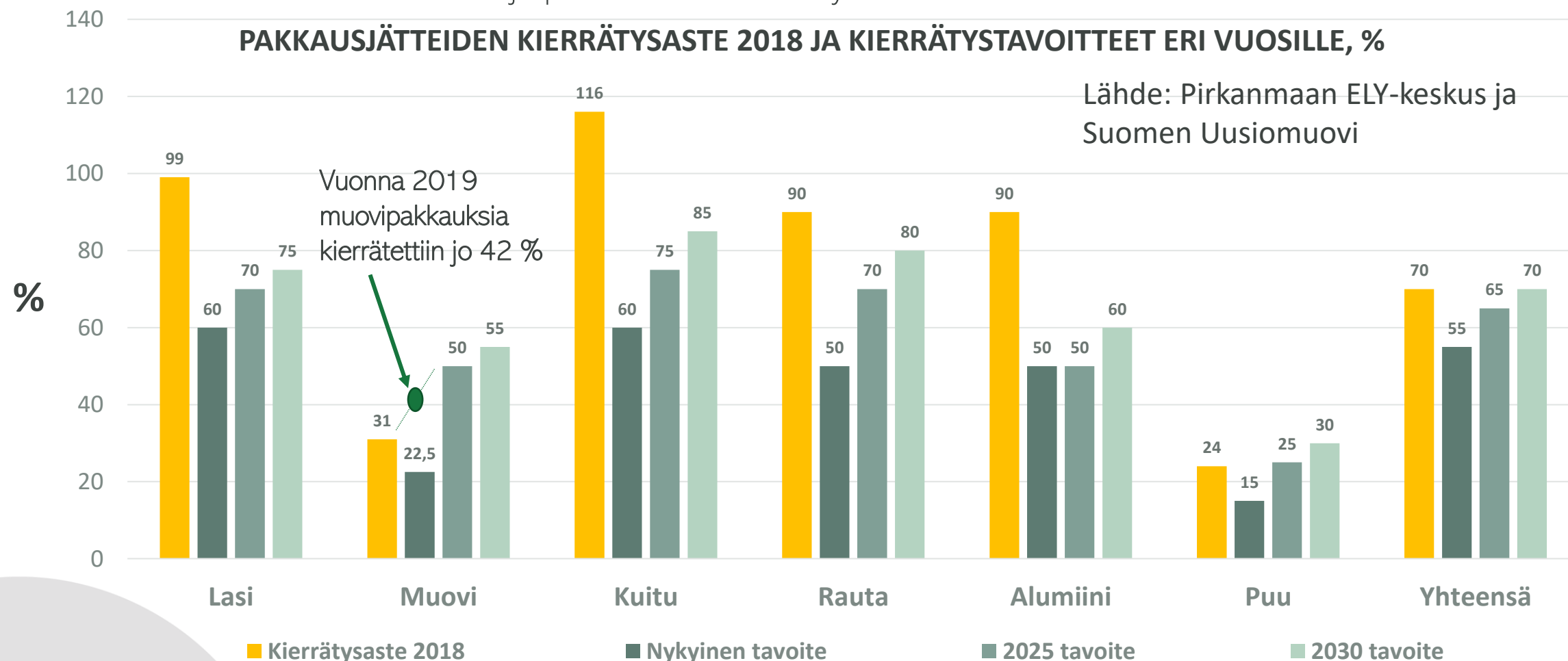
Otto Lehtipuu

Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP

SUOMI ON SAAVUTTANUT KAIKKIEN PAKKAUSLAJIEN TÄMÄNHETKISET KIERRÄTYSTAVOITTEET

- Pakkausala on muovia ja puuta lukuun ottamatta saavuttanut jo tulevatkin tavoitteet
- Muovin ja puun osalta ollaan hyvällä kasvu-uralla

KIERRÄTYKSEN LISÄÄMINEN EDELLYTTÄÄ POLTON VÄHENTÄMISTÄ

- Yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisääminen edellyttää poltettavan jätemäärän vähentämistä.
- Erilliskeräysvelvoitteiden tiukentaminen etenkin biojätteen osalta ja velvoitteiden asettaminen yrityksille on kannatettavaa. Sekajäte päätyy polttoon, ja sekajätteestä 30-40 % on biojätettä.
- Suomalainen tuottajavastuujärjestelmä on toiminut hyvin
 - Kuluttajat palauttavat materiaalit hyödynnettäviksi maksutta
 - Kierrätyskustannukset sisällytetään uuden tuotteen hintaan
 - Pakkausjätteissäkin kaikkien materiaalien osalta saavutettu nykyiset tavoitteet

=> Isoa tarvetta järjestelmän uudistamiselle ei ole

HALLITUKSEN ESITYS KASVATTA KUNNALLISTEN JÄTEYHTIÖIDEN ROOLIA

- Kunnille ehdotetaan uusia tehtäviä ja nykyisten vastuiden laajentamista sekä pakkausjätehuollossa että jätteenkuljetuksessa
- Lausuntovaiheessa osa kunnista vastusti esitettyjä muutoksia
- Kunnallisten jätehuoltoyhtiöiden liikevaihto (yhteensä 450 miljoonaa euroa) kasvaisi esitetyn arvion mukaan 50–80 miljoonaa euroa, eli keskimäärin jopa 20 %.
- Samassa suhteessa kasvaa kuntayhtiöiden mahdollisuudet ulosmyyntiin, ts. kilpailla jätehuollosta, joka ei ole kuntien lakisääteistä tehtävää.
- Seurauksena on, että jätehuoltoalaa vaivaavat kilpailuneutraliteettiin liittyvät ongelmat kärjistyvät.

TUOTTAJAVASTUUTA EI PIDÄ JAKAA

- Tuottajavastuun perusajatus on, että **tuottajien vastuu kierrätyksen ja jätehuollon kustannuksista kannustaa tuottajia suunnittelemaan tuotteet helposti kierrätettäviksi.**
- Yhdyskuntajätehuollon **vastuunjakoa pitää selkeyttää ja sääntelyä yksinkertaistaa.** Ehdotus tuottajien ja kuntien yhteistoiminnasta on täysin vastakkainen näille tavoitteille.
- Kustannusvastuun jakaminen tuottajien ja kuntien välillä tarkoittaa käytännössä sitä, että **20 % pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista siirtyy asukkaiden maksettavaksi.**
- Yhteistoimintamallilla on erittäin haitallisia vaikutuksia **tuottajavastuun kustannustehokkuuteen ja kuluttajien asemaan**, lisäksi sen yhteensopivuus jätedirektiivin ja EU:n kilpailuoikeuden kanssa on epävarmaa.
- Jopa hallituksen esityksen perusteluissa todetaan: *”Täyden tuottajavastuun malli olisi myös jätedirektiivin täytäntöönpanon kannalta selkeä ja ongelmaton.”*

TARKASTELLUISTA VAIHTOEHDOISTA VALITTU MONIMUTKAISIN JA TEHOTTOMIN

- Valmistelussa tarkasteltiin neljää vaihtoehtoa:
 1. kunnat järjestäisivät keräyksen asuinkiinteistöiltä ja tuottajat maksaisivat kustannukset (operatiivinen vastuu ja kustannusvastuu erotettu),
 2. tuottajilla sekä operatiivinen että kustannusvastuu,
 3. tuottajien ja kuntien yhteistoimintavelvoite, jossa tuottajat korvaavat osan kustannuksista ja
 4. viranomaisten ja eri toimialojen sopimus (green deal).
- Valittu vaihtoehto 3, joka johtaa monimutkaiseen hallintoon
- Jos halutaan erottaa kustannus- ja järjestämisvastuut, vaihtoehto 1 olisi huomattavasti selkeämpi

TUOTTAJIEN JA KUNTIEN YHTEISTOIMINTA JOHTAA HYVIN MONIMUTKASEEN JÄRJESTELMÄÄN

Paperin tuottajavastuu

Pakkauksille ehdotettu malli

YKSITTÄISEN KUNNAN ROOLI PAKKAUSJÄTEHUOLLOSSA

- Yksittäinen kunta pakotetaan mukaan valmiiseen yhteistoimintasopimukseen
 - Esityksen mukaan kunta saisi korvauksen pakkausjätteiden erilliskeräyksestä vain, jos se liittyy valmiiseen valtakunnalliseen sopimukseen (49 c § 3 mom). **Säännös on ongelmallinen sekä kunnan neuvotteluaseman. että jätedirektiivin kannalta**
- Jättemaksuista päättäminen siirtyy käytännössä sopimusneuvotteluihin
 - Jättemaksuista päättävät alueelliset jätelautakunnat, eikä kuntien omistamat yhtiöt, sillä kyse on julkisen vallan käytöstä (43 §).
- Kunnalle ehdotetaan (91.3 §) mahdollisuutta lieventää asetuksessa säädettäviä erilliskeräysvelvoitteita omissa jätehuoltomääräyksissään.

KULJETUSTEN KAKSOISJÄRJESTELMÄ TULEE SÄILYTTÄÄ

- Hallituksen esitys siirtäisi erilliskerättävien jätteiden (biojäte, pakkausjätteet) kuljetukset kunnan järjestettäväksi.
- **Kunnille tulee jatkossakin säilyttää mahdollisuus valita kumpaa kuljetusjärjestelmää käyttävät**, kunnan vai kiinteistön haltijan kuljetuksia.
- **Kaksoisjärjestelmä säilyy vain, jos se koskee kaikkia jätelajeja**: sekajätteen määrä tulisi puolittaa tiukentuviin kierrätystavoitteisiin pääsemiseksi, ja jos kunnan tulee kilpailuttaa erilliskerättävien jätteiden kuljetus, luodaan kannustin kilpailuttaa myös sekajätteiden ja lietteiden kuljetukset.
- Kiinteistön haltijan järjestämän kuljetuksen edellytysten osalta (37 §) **tulee palata lausunnoilla olleeseen muotoiluun** hallinnollisten kiistojen vähentämiseksi.
- Kuljetusjärjestelmämuutoksille esitetyt siirtymäajat ovat yritysten kannalta kohtuuttoman lyhyitä.